

KİTAP TAHLİLİ

(BOOK REVIEWS)

Yrd. Doç. Dr. Burak GÜMÜŞ
Trakya Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü
Burak.Guemues@gmx.de

POLİTİK UND ERINNERUNG. DER DISKURS ÜBER DEN ARMENIERMORD IN DER TÜRKEI ZWISCHEN NATIONALISMUS UND EUROPÄISIERUNG.

(SİYASET VE ANI: MİLLİYETÇİLİK VE AVRUPALILAŞMA ARASINDA TÜRKİYE'DEKİ ERMENİ KATLIAMI İLE İLGİLİ TARTIŞMA)

Yazar: Seyhan BAYRAKTAR, Bielefeld. Transcript Verlag. Ağustos 2010.

Zürich Üniversitesi Kamuoyu ve Toplum Araştırma Bölümü üyesi Siyasal Bilimci Dr. Seyhan Bayraktar'ın, 1915 Olayları hakkındaki doktora çalışması, Ermeni Sorunu ile ilgilenen çevrelerin merak konusu niteliğini taşımaktadır.

Bayraktar, inşacı, kültürel sosyolojik ve kolektif hafıza teorisine dayalı yaklaşımlar yumağı sunduktan sonra, Türkiye'nin başlayan AB süreci ile beraber artan dış baskılar sonucu savunmaya dayalı "inkâr stratejisi" ve taktik tavizler verici bir davranış sergileyeceğini, yani sözde soykırımı reddin dış konjunktüre tepki olarak yumuşayacağını ve duruma göre ayak uyduracağı tezini savunmaktadır. (SB 59-75)

Yazar, Türkiye'nin tutumundaki bu değişiminin hem hamlelerine hem de söylemine yansıtacağını varsayarak, belirli kritik dönem ve aşamalarda belirli kesimlerin gazete haber ve köşe yazılarını niteliksel yöntemle içerik analizine tabii tutmayı hedeflemiştir, ayrıca devletin politikasını da tahlil etmeye kalkmıştır. Hem devletin faaliyetleri hem de medyadaki söylemler, o dönemdeki iç ve dış politikadaki durumla ilintilendirilmek istenmiştir.

Bu soykırım varsayımından yola çıkarak Bayraktar, Türkiye için kritik dönüm noktası teşkil eden 1973'de başlayan Ermeni Terörü, 1987'deki Avrupa Parlamentosu'nun Ermeni tasarısı, 2001'deki Fransa'nın sözde soykırımı kabulü ve 2005 yılında İstanbul'daki bazı üniversitelerde 1915 Olayları hakkındaki konferanslar, yazar tarafından kritik kırılma noktası olarak tanımlanmıştır. Bu

olayların Türk kamuoyundaki egemen “inkâr söylemi”ni nasıl etkilediğini ortaya çıkarmak için ilk önce *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Milli Gazete*, *Milliyet*, sonra da *Radikal*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerindeki haber ve köşe yazıları içerik ve söylem açısından araştırılmak istenmiştir.

Kitabın 2010’da çıktığı için, gövdesi birkaç istisna hariç genelde 2005’e kadar olan eski dönemlere yönelik tezlerle doludur, fakat Bayraktar, “Ermeni Açılımı”, “Özür Diliyoruz Kampanyası” ve ABD Başkanı Obama’nın 24 Nisan 2010 tarihindeki tavrını ve Hrant Dink suikastı gibi yeni gelişmelere az da olsa yer vermeyi ihmal etmemiştir. Bu hususa daha sonra değinilecektir.

Bu analizin sonunda Bayraktar, devlet ve medyanın 1915 Olayları hakkında genel kesimler arasında bir “inkâr” söyleminin hâkim oluşunu, ama duruma dış baskıyı idare etmek ve geçiştirmek için bu söylemin yumuşadığına dair bir sonuç çıkarmıştır.

Nedense yazar, bu vardığı sübjektif sonucu çürütecek nitelikte olan ve 1915 Olayları hakkındaki kendi tarih görüşüne göre yayın yapan Birikim ve Taraf gazeteleri görmezden gelmiştir.

Yazarın yapıtında hem yöntem hem bilimsel hem tarihsel hatalara sahiptir.

Yazar Barney Glaser ve Anselm Strauss’un tüme varımcı (!) “Grounded Theory” ve Anselm Strauss ve Juliet Corbin’in “teoriye dayalı örneklem oluşturma” (theoretical sampling) yöntemine başvurmuştur. (SB 83-84) Bu yöntem, mevcut aşamada yapılmış olan analizden başka, yeni yayın organlarının tahlil için seçilip seçilmeyeceğini ve de seçildikten sonra analiz edilip edilmeyeceğini araştırmacının tamamen insafına bırakmaktadır. Yani, araştırmacı bir “teorik doyum noktası”na (“saturation”) ulaştığı ve yepyeni veri ve bulgulara sahip olan ama henüz analiz edilmeyen medyanın olmasına rağmen onların analizine gerek kalmadığına dair kanaate vardysa, yürürlükteki analiz süreci durdurulur. Bu niteliksel yöntem, araştırmacının medyayı işine geldiği gibi analiz etmesi veya görmezden gelmesine neden olur.

Ayrıca yapılacak araştırma tamamen teorik açıdan şartlanmış olan yazara bağ(ım)lı olduğundan, yapılan çıkarımlar da ona göre yanlış olmaktadır.

Örneğin Ermeni Soykırımını iddiasını savunup buna göre şartlanmış olan Seyhan Bayraktar, içerik analizinde Ermenilerin, 1915 yılında Van ve diğer vilayetlerdeki ayaklanmalarda yaptıkları haber ve yorumları, böylece ya sumen altı etme riskiyle karşı karşıya ya da Türk medyasının bir tarihsel hatası olarak sunmaya çalışmaktadır. Buna göre Bayraktar, *Hürriyet Gazetesi*’nin Taşnak ve Hınçak Ermeni komitelerin yaptığı katliamlara değinmekte, ama bu toplu kıyımların olsa olsa 1915’de değil de,

ancak 1918 yılında soykırımın intikamı olduğunu öne sürmektedir.(SB 126-127) Türk tezinde önemli olan ve sadece 1200 Müslüman'ın sağ kurtulduğu Ermenilerin Mart 1915'deki Van Ayaklanması, başka bir yerde Bayraktar tarafından bilim dünyasında “İnkâr Araştırmaları”nın ilgi alanı olup da “tahrik tezi” olarak küçümsenmektedir.(SB 48) Bu açıdan yazarın 1918'de Ermeni milislerinin sözde intikam kampanyalarından bahsetmesi (SB 49) ve aynı zamanda sadece “Van ayaklanmasına” ismen değinmesi, 1915 yılında Müslümanlara yapılan katliamları görmezden gelmesi, dikkat çekicidir.

Ermeni Olayları hakkında Bayraktar, iki farklı araştırma geleneği olduğunu savunmaktadır. Birincisi, iktidarı devralan İttihatçıların başlangıçtan beri milliyetçi oldukları için Ermenilere kasıtlı sistematik bir soykırım uyguladıklarına dair bir araştırma geleneğidir. Bayraktar, bu iddiaları yorumsuz sunarken Taner Akçam, Richard Hovannisian ve Vahakn Dadrian gibi yazarların sadece kitaplarını sayfa numarası vermeksizin sunmaktadır. İkinci gelenek, yazara göre, tehcir sürecinin adım adım, aşama aşama soykırıma dönüştüğünü savunmaktadır. Fikret Adanır, Hilmar Kaiser ve Guenter Lewy gibi bu geleneğin temsilcileri eleştirilmeksizin sadece eserleri ve yayımlanma yılları dile getirilmektedir.(SB 35/36) Türk tezini savunan yazarlar ya görmezden gelmekte ya da olsa olsa “inkârcı” olarak damgalamaktadır.

Yapıttaki kullanılan dil yanlı, ders verici ve değer yargılarına bağlıdır. Bayraktar, sözde soykırımı tanınmanın medenî bir tavır olduğunu ve Türkiye'nin bu konudaki tavrının “Avrupalı olma yeteneği”ni (“Europafähigkeit”) gösterdiğini öne sürmektedir.(SB 72)

Zaten tüm eseri boyunca Bayraktar, bu konuda Türkiye ve Türk yanlısı yazar, bürokrat, sivil toplumcu ya da araştırmacı yazarlardan bahsederken, üstüne basa basa ve sürekli “inkârcı”(Leugner), “inkârcılar kadrosu” (Leugnerstab), “profesyonel inkârcılar” (professionelle Leugner) ve “inkâr politikası” (Leugnungspolitik) gibi sıfatlar kullanıp küçümsemektir.

Türkiye'nin savunma stratejisine gelince, adını koymayarak “taktik tavizler” (Taktische Zugeständnisse) diye adlandırdığı Ermeni Açılımlarının da, sözde inkâr stratejisinin bir parçası olduğunu öne sürmektedir. Buna göre, Türkiye tutum ve söylemini özellikle uluslararası alanda 24 Nisanlarda ABD ve diğer devletlerin parlamentolarının soykırım iddialarını tanımaktan vaz geçirmek ve diplomatik ortamda puan toplamak için yapmaktadır. Buna göre Türkiye'nin “Mavi Kitap Girişimi”, Dağlık Karabağ'ın işgali yüzünden kapalı olan Ermenistan Sınırı'nı açması ve de Baskın Oran ve Ali Bayramoğlu gibi şahısların başlattığı inisiyatiflerin tümü yazara göre dış baskı sonucu köşeye sıkışmış olan ve son anda sözde soykırımın tanınmasını önlemek için üretilmiş hamlelerdir. Örneğin “Özür diliyoruz”

kampanyası, sözde soykırım suçunun sorumluluğunun Türkler tarafından üstlenilmesine dair bir ifadenin bulunmaması ve “soykırım” sözcüğünün yerine “*Meds Yeghern*” (Ermenice Büyük Felaket) kelimelerle yetinilmesi Bayraktar için, “inkâr” stratejisine hizmet etmektedir. Kampanyayı başlatanların sözde soykırımda mağdur Ermenilerin acılarından bahsetmek yerine, imza atmanın Türkiye’nin milli çıkarına hizmet edeceği doğrultusundaki beyanlar, Bayraktar tarafından delil olarak öne sürülmektedir. Hatta yazar, ABD Başkanı Barack Obama’nın 24 Nisan 2010’da “jenosit” yerine “*Meds Yeghern*” ibaresini kullanmasını bile, imza kampanyasının Türkiye için başarısına bağlamaktadır. (SB 271-273)

Türk tezini tam okumadığı ve yalancı deyip geçiştirdiği için, Müslümanların da Ermenilerce 1915 yılında katledildiğini, Tehcir sırasında Osmanlı’nın telgraflarla göçe tabii tutulanların korunması ve Ermeni kortejine saldırı düzenleyen aşiret, asker, çete veya memurların cezalandırılması hakkında bilgi sahibi olurdu. Bundan ziyade 31 Mart sırasında Ermeni ve Müslümanların arasında karşılıklı saldırılar sonucu gerçekleştirilen Adana Olayları ile ilgili Bayraktar, hiçbir kaynak sunmadan sadece Ermenilere yönelik bir katliam olarak lanse etmiş, İttihatçıların katiller hakkında hiçbir cezalandırıcı işleme girmediğini öne sürmüştür.(s. 30) İTC’nin dış baskı nedeniyle kaç Müslüman’ı idam ettirdiğinden bile tarihçi olmayan siyaset bilimci olan yazarın haberi yoktur.

Ermeni Meselesi’nin Lozan’da gündeme getirilmemesini Birinci Dünya Savaşı’nı kazanan ülkelerin tercihine bağlayan Bayraktar, Milli Mücadele’nin rolünü küçümseyip göz ardı etmektedir. (SB 37-38) Bayraktar bu metnin alt okumasına göre, Ermeni Sorunu’nun çözümünün daima dış güçlere bağlı olduğunu savunmaktadır.

Zaten Türkiye eleştirisinde hızını alamayıp medeniyet dersi vermeye çalışan yazar, okuyucuya yepyeni “bilgiler” sunmaktadır: Öcalan’a “Ermeni Dölü” diyen dönemin İçişleri Bakanı’nın adının Meral Akşener değil de Meral Akmeşe olduğunu, 1955 yılındaki 6/7 Olayları’nda Kıbrıs Türktür Cemiyeti’nin değil de *Ülkü Ocakları*’nın (104) yer aldığını ve de 1915 yılında Osmanlı toprakları dışında bulunan Talat Paşa’nın katili Teleryan’ın sözde Ermeni Soykırımı’ndan *şans eseri sağ kurtulduğunu* (109) ve Osmanlı’ya karşı Ermeni ayaklanmalarının birinci değil de *İkinci Dünya Harbi*’nden kısa süre önce olduğunu (126) iddia etmektedir.

Ayrıca yer yer Batılı bir devletin bir istihbarat raporu değerini taşıyan yapıttaki tek taraflılık ilgi çekicidir. Yazar, Türkiye’nin Ermeni İddiaları’na karşı belirli savunması olduğundan bahsederken, devletin ASALA terörünü bitirmek için hem Abdullah Çatlı’yı görevlendirdiğini hem de İstihbarat ve Araştırma Genel Müdürlüğü isimli bir birim kurduğunu iddia etmektedir. Bu birim devamı olan Ermeni Araştırmaları Enstitüsüdür. Böylece Bayraktar adı geçen kuruluşu “derin devlet” iddialarını bağlamaya çalışmaktadır (SB 149-152). Komplo teorilerini aratmayan yazar,

dönemin Ermeni Araştırmaları Enstitüsü başkanı Sn. Ömer Lütem ile yaptığı söyleşide kendi düştüğü mantık hatasını da fark etmemektedir.

Enstitü Genel Müdürü'nün kuruluşun maddi sıkıntılarından bahsetmesi, Bayraktar'ın öne sürdüğü gibi devlete derinden bağlı olduğu iddia edilen bu kurumun Türkiye'den neden yeterli miktarda para almadığını şaşırtması gerekirdi. Devlet neden kendi kurumuna ödenek sunmamaktadır sorusu yazarın aklına gelmemiştir. Aslında Türk tezini savunanları “inkârcı” diye yaftalayan ve devleti eleştiren yazar, doktora tezi yazdığı projenin resmî bir Alman yüksek öğrenim kurumunda ve böylece devletin bir biriminde de tamamlandığının farkında değildir. Kimse ama yurtdışında “iftira söylemleri”nin üretimi için resmîlerin görevlendirildiğini ve bunu yerine getirmek için kariyer imkânı sunulan gurbetçi çocuklarının devşirildiğini iddia etmemektedir.

İçerik analizinden daha önemli olan, Bayraktar'ın, Ermeni konusunda Türkiye'nin savunma mekanizması ve stratejisini ortaya çıkarıp ifşa etmesi, bu iddia edilen mekanizma ve stratejileri Türkiye'nin uluslararası arenadaki müzakere ve taviz görüşmelerinde dış müdahalelere daha açık ve korunmasız hale getirilmesine neden olabilecek niteliktedir.

Mekanizmaya gelince, Bayraktar'a göre, dış politika'da Ermeni Sorunu hakkında uluslararası açıdan kongre kararı ya da bir konferans gibi önemli bir konu mevzubahis olduğunda, devlet kendi uzmanlar havuzundan üst düzey bürokrat ve veya devlete yakın bir bilim adamı görevlendirmektedir.

Yazar bu konuda “inkârcılar kadrosu/kurmayları” diye etiketlediği Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu, Sn. Şükrü Elekdağ, Prof.Dr. Türkkaya Ataöv, merhum Gündüz Aktan ve Sn. Ömer Lütem gibi isimlerin toplantılarda aktif olduğunu öne sürerek, hem bu şahısları hem hedef haline getirmektedir hem de bu stratejiyi eğer gerçekse kırılğan kılmaktadır. Yazar, Türkiye'nin “resmî görüşünü” savunan dernek ve araştırmacı yazarları “devletçi” ve bürokratları “devletin inkâr politikası”nın mensupları olarak eleştirirken, Ermeni ve diğer Batı devletlerin resmi görüşünü savunduğunun farkında değildir. Yazara göre, Türk memurlar eleştirilmelidir ve bürokratların 1915 Olayları hakkında inandırıcılıkları tartışmalıdır, fakat bu memura karşı mesafe Bayraktar'ın tehcir sırasında Osmanlı'da olduğu iddia edilen Amerikan konsolosu memuru olan Leslie Davies'i sözde soykırım şahidi olarak okuyucuya sunmaktan alı koymamıştır (SB 35 dipnot 15). Bir devletin, üstelik Cihan Harbi'ne (sonradan) katılan bir devletin resmi görevlisini kaynak gösteren Bayraktar, Türk bürokratlarına aynı muameleyi doğru bulmamaktadır.

Nasıl ki Alman misyoner Johannes Lepsius kendi orijinal belgelerini resmî kitaplara tahrip ederek sunduysa, Seyhan Bayraktar da elindeki belge değeri taşıdığını düşündüğü yazışmaları da işine geldiği gibi sansürlemektir. Yazışmalarda

muhataplarının iznini almadan yayımladığı bir tane e postayı kesme işaretini kullanmaksızın sansürleyerek bilim kurallarını ihlal edip okuyucuya sunmuştur.

Konu, Bayraktar'ın kitaplaştırdığı doktora tezi henüz araştırma aşamasına dayanmaktadır. Kendisi, Konstanz Üniveritesi'nde Prof. Seibel'in kürsüsü bünyesinde "1915/16 da Ermenilerin toplu katliamı ile ilgili bir projede" "çok iyi" derece de Türkçe bilen ve bu konuda Türk gazeteleri analiz edecek olan bir öğrenciyi bulmak için Konstanz Türk Öğrencileri Derneği (Türkische Studierende Konstanz) TSK'dan yardım istemiştir.

Dernek yönetimi bu isteği, "soykırımın bilimsel açıdan ispatlanmamıştır" gerekçesiyle yerine getirmeyince, bu sefer Seyhan Bayraktar, yönetim kurulundan yine e posta yoluyla hesap sormaya kalkışmıştır.

Dernek yönetimi de, yine bir e posta ile Bayraktar'a 1915 Olayları hakkındaki görüşünü bildirip, yardım etmeme kararının değişmediğini bildirmiştir.¹ Dönemin dernek başkanı yardımcısı, orijinal metinde şu ifadeleri kullanmıştır:

"Bu bilimsel yardımcı eleman, bu tarihteki etnik gruplar arası bir iç savaşı nice Türk ve Kürt kurbanlarını yok sayarak Türklerin Ermenilere uyguladığı bir soykırım olarak sizin inatçı sunma çabanız için kullanılacak" ifadesi yer almaktadır.²

Seyhan Bayraktar yukarda söz konusu olan gelişmeyi Almanca özetleyerek bu yazışmadan bahsederken, ne dernekten ne de adını ifşa ettiği A.K.'den izin almadan yazışmadan alıntı sunmuştur. Alıntı ama kesme işareti "(...)" kullanmadan Bayraktar tarafından sansürlenmiştir ve bu da bilim kurallarına aykırıdır:

"bu bilimsel yardımcı eleman, bu etnik gruplar arası bir iç savaşı [aslında olduğundan farklı gibi; BG] sizin inatçı sunma çabanız için kullanılacak"³

Bayraktar, bu sansürü uygulama mecburiyetindedir, çünkü Ermenilerin Türkleri mağdur bıraktığına dair ibareler, Batı ve Ermeni söyleminde egemen olan kötü Türk imajını çürütebilecek niteliktedir. Bunun arkasında 1915 Olaylarının karşılıklı olduğu ve Müslümanların da mağdur olduğu gerçeğini sözde soykırımı ispatlamak için unutturma niyeti yatmaktadır (SB 154).

1 Dernek yönetimi ve Seyhan Bayraktar arası geçen e posta yazışması bende mevcut.

2 "diese wissenschaftliche Hilfskraft soll Ihrem eigensinnigen Bemühen der historischen Verklärung des interethnischen Bürgerkriegs zu einem türkischen Völkermord an Armeniern beim gleichzeitigen Ausblenden der zahlreichen türkischen und kurdischen Opfern dienlich sein" (Seyhan Bayraktar'a gönderilen 22.05.2005 tarihli e posta mesajı, orijinal metinden alıntı).

3 "Auf die Nachfrage der Autorin, was dieser Einwand mit der laufenden Suche nach einer türkisch-sprechenden Hilfskraft zu tun habe, warf die TSK-Vorsitzende der Autorin mit scharfen Worten vor, dass die >>wissenschaftliche Hilfskraft [ihrem] eigensinnigen Bemühen der historischen Verklärung des interethnischen Bürgerkriegs dienlich sein>> solle." (154)

Dernek ve Bayraktar arasında geçen bu yazışmanın üzerine, Konstanz Üniversitesi Yüksek Okul Öğrencileri Genel Kurulu (*Allgemeiner Studentenausschuß*) AStA'nın Türk öğrenci derneğine 25 Mayıs 2005 tarihli resmî bir e posta göndermiştir.

Gönderilen e posta da bu ibareler yer almaktadır:

“Sevgili tsk yönetim kurulu,/ Seibel kürsüsü, size olan yardımımızı eleştirel biçimde sorguladı. Türkiye’de yaşayan Ermenilerin Soykırımı bilimsel açıdan ispatlanmadı içerikli ifadeniz bunun nedenidir. Bu [durum; BG], bu konuyla uğraşan kürsüyü çok kızdırdı ve onlar bize başvurdu. / Biz sizinle bu konu hakkında nasıl düşündüğünüzü ve suçlamaların hangisi doğru olduğunu öğrenmek için konuşmak isterdik. / Bir buluşmayı ayarlayabilmemiz için bizimle sadece irtibata geçmeniz güzel olurdu.”⁴

Bu e postaya göre Prof. Seibel kürsüsü, işbirliği reddeden “soykırım inkârcısı” olan derneği bir üniversite birimine şikâyet etmiştir. Yazara göre, ne kendisi ne de “Alman profesörü” derneği AStA’ya şikâyet etmiştir. Ona göre, kürsüde çalışan başka bir elemanın kendi inisiyatifiyle derneği ihbar etmiştir. Onun için yazar kitabında bu sefer kesme işareti kullanılarak bu e postayı şöyle okuyucuya sunulmuştur:

“Sevgili tsk yönetim kurulu,/ Seibel kürsüsü, size olan yardımımızı eleştirel biçimde sorguladı. Türkiye’de yaşayan Ermenilerin Soykırımı bilimsel açıdan ispatlanmadı içerikli ifadeniz bunun nedenidir. [...] Biz sizinle bu konu hakkında nasıl düşündüğünüzü ve suçlamaların hangisi doğru olduğunu öğrenmek için konuşmak isterdik. / Bir buluşmayı ayarlayabilmemiz için bizimle sadece irtibata geçmeniz güzel olurdu.” (SB 154)

Yazar Seibel’in suçsuz olduğu iddiasının inandırıcılığını zedelememek için de okuyucuya sunduğu e postanın alıntısından “Bu [durum; BG], bu konuyla ilgilenen kürsüyü çok kızdırdı ve onlar bize başvurdu” ibaresini kesip, doktora danışmasını korumaya çalışmıştır. Bu sefer kesik işaretinin kullanmasının nedeni de, bu e postanın Almanya’da çeşitli dernek ve kuruluşlarına yayıldığına bilmesinden kaynaklanmaktadır.

Aslında TSK Derneği konusunda bile alıntıları işine geldiği gibi kullanan Bayraktar’ın 1000 tane gazete yazılarını nasıl analiz ettiğini tartışmalı hale de getirecek niteliktedir. Ama yukarda bahsedilen ve Bayraktar’ın da kullandığı “teorik örneklem” yöntemi zaten bir tür keyfiyetçiliğe neden olmaktadır.

4 “Lieber tsk-Vorstand, Der Lehrstuhl Seibel hat unsere Hilfe für euch kritisch hinterfragt. Grund hierfür ist eine Äußerung eurerseits, dass der Genozid an den in der Türkei lebenden ArmenierInnen wissenschaftlich nicht bewiesen sei. Dies hat den Lehrstuhl, der sich mit dem Thema beschäftigt sehr aufgebracht, und sie haben sich nun an uns gewandt. Wir würden gerne mit euch darüber reden, wie ihr dazu steht und was an den Vorwürfen dran ist. Es wäre schön, wenn ihr euch melden könntet, damit wir ein Treffen ausmachen können.” (AStA’nın TSK derneğine 25.5.2005 tarihinde gönderdiği e postanın sansürlü tam metni)

Ayrıca Bayraktar'ın Hrant Dink ve Rouben Adalian'dan ziyade de "inkârcı" olarak sürekli aşağıladığı Şükrü Elekdağ, Ömer Lütem, Gündüz Aktan, Pulat Tacar ve Ecvet Tezcan gibi Ermeni Sorunu hakkında Türkiye'nin savunmasında büyük rol oynamış ve hala oynayan üst düzey bürokratlarla söyleşi ve görüşme olanağına kavuş(turul)ması (SB 307-308), hatta teşekkür namesinde öne sürdüğü gibi Ankara'dayken Türk Metal Sendikası tarafından da ağırlanması (SB 310) ilgi çekicidir.